

GAZETA TRANSILVANIEI.

Gazeta eșe de 2 ori: Mercuria și Duminec'a, Fôia, cându concedu ajutoriele. — Pretiulu: pe 1 anu 10 fl. pe 1/4 3 fl. v. a. Tieri esterne 16 fl. v. a. pe unu anu sêu 3 galbini mon. sunatória.

Brasiovu 13/1 Februaru 1867.

Se prenumera la postele c. r., și pe la DD. correspondenti. — Pentru serie 6 cr. Tacs'a timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

MONARCHIA AUSTRIACA

Transilvani'a.

Consiliarii Principis Transilvanie.

Unii ômeni au o idee fôrte desientiată de spre consiliarii guberniali, consiliarii dela can celari'a curtii și consiliarii intimi, oă și cum adica aceia aru fi pusî acolo și platiti numai pentru că se fia orbi ascultatori la totu ce li s'ar porunci fia bine fia reu. Asié ceva inse nu coprinde nici juramentulu lor, nici legile tierii; preste acêsta nimeni nu este silitu a ocupa de frica unu postu, in carele i s'aru porunci nelegiuri.

In conditionile puse de tiéra la 1613 pana 1629 principelui Gavriilu Bethlen și inarticulate, la punctu IV sta curatu, ca „oricare consiliariu de ai tierii calcandu'si pe consciintia sa ar indema pe principele tierii pentru că se întreprindia fapte periculoșe și stricatișe asupra tierii, a legilor, libertatilor și decretelor ei, — descoperinduse adevêrul lucrului, asemenea consiliariu se fia pedepsitu fara nici o partinire cu proscriptiune și cu not'a necredintii*).

In conditionile pe care jurase Georgie Rákoczi I. la punctulu XII se repetiesce intooma aoea pedêpsa in contra consiliarilor periculosi, pe care jurase și G. Bethlen, adica proscriptiune și not'a (1630—1648).

Intocma cu acea lege pedepsitôre fusera amerintiati și consiliarii principelui Georgie Rákoczi II. (1648—1657), éra cativa din acestia o și patira catu de reu, pentru ca se invoira la inceperea resboiului in contra Poloniei s. a.

In conditionile lui Franciscus Rákoczi p. XIII contine in contra consiliarilor totu pedeps'a statorita și repetita dela 1613 inainte.

In Const. Approb. Partea II tit. III artic. I se vorbesce anumitu despre toti consiliarii tierii carii se dau langa domnitori și se dice curatu, ca ori cati din ei le-aru da sfatu nelegiuitu se fia tractati oă venditori de patria**).

In Const. compilatis P. II tit. I art. 14. 5 Condit. XV vei afla totu acea lege.

S'aru mai potea cita inoa și alte urme de legi, din care se se cunôsca totu asié de invederatu, ca in Transilvani'a asié numit'a respundietate ministeriala, despre care in dilele nôstre se scrie și vorbesce că de o institutiune nôua, a existatu cu véuri mai nainte și ca pana la 1848 toti consiliarii transilvani de tóta categori'a și toti prefectii de tienuturi au juratu pe acei articoli, prin urmare au luat asupra'si oea mai grea respundietate pentru casuri in care ei aru fi datu monarchului consiliu periculosu, sêu aru fi primitu, subscrisu și chiaru executatu asemenea mesuri periculoșe; fia inse de ajunsu a observa, ca valôrea și vigôrea legiloru din Aprobate și Compilate este garantata pe dintregulu, cu bunu cu reu intru totu cuprinsulu lor prin diplom'a leopoldina și prin tôte juramentele depuse de monarchii din cas'a Habsburg pe constitutiunea Transilvaniei; prin urmare indesiertu se inceroase repaus. Iosifu

Bedeus de Scharberg pe la 1844 a scûti ôresicum pe consiliarii Transilvaniei de respundietate ou impregiurarea, ca in Austri'a absolutistica nu eozista respundietate ministeriala și ca monarchulu in ultim'a instantia totu ar face cum 'iar placea lui*).

Era la ei juramentulu numai o scamatoria, sêu precum dise consiliariulu gub. Iacobu Ranicher in un'a din siedintiele dietei dela 1863/4, numai o comedia? Asié se cuteze a se juca cineva cu simtiementele morale și relegișe ale poporului? In acestu modu se sustiene auctoritatea functionariloru publici, nimbulu tronului și lustrulu corônei? Sêu ca dôra totu se mai afla ômeni, carii distingu in esentia intre moral'a privata și moral'a publica? Nu cumva sunt alte diece porunci pentru poporu, plebe, glôta, . . și cu totulu altele pentru cei mari? O doctrina că acêsta in dilele nôstre nici nu s'ar mai potea propaga fara celu mai invederatu periculu. Discite mortales noua temerare fidem, s'a scriu la mommentulu regelui Ludovicu II. dupa perderea bataliei dela Varna cu ratu numai din calcarea juramentului.

Oricare 'și va lua ostené'a de a petrunde ceva mai afundu in istori'a acestor tieri, va cunôsce pe usioru, catu de aplecati era odinôra cei mari a'si calca juramentulu, dupa care apoi impartia elemosina, platea sarindare, facea și inzeștrá bisericii și monastirii, orediendu ca cu fapte de acelea voru insiela și pe Dumnedieu. Legile transilvane presupunu, ca aici in adevêru se calcá prea desu juramentele; de aceea ele dictara anume pentru cei mari perderea averiloru și a capului, déca aru cuteza se calca juramentulu. Ôre inoe in dilele nôstre mai avemu trebuintia de asemenea legi, sêu ca in secolulu 19 moral'a este mai lamurita și mai sublima, caracterele mai tari, simtiulu de onôre cum amu dice mai nobilatu, patriotismulu mai vigorosu? Se reprivimu la an. 1848. In poterea legiloru transilvane acei consiliari, carii au statu de regele și l'au induplecatu că se sutere pe dieta a sari preste ordinea propusetiuniloru, se delature formeles prescise de legi se sancționeze fusiunea Transilvaniei cu manifestata calcare legiloru fundamentale și cu anularea autonomiei sale, trebuia se fia dati indata in judecata criminala, ut comperta rei veritate tanquam proditores patriae notam perpetuae infidelitatis incurrant.

In dilele din urma strabatendu faim'a, ca dn. consiliariu gubernialu I. M—riu cu ocașiunea pertractarii petitiunii celoru 1493 romani o ar fi aparatu pe aceea din tôte puterile, dechiarandu de identica cu voint'a nationala și insinuandu din partea sa votu separatu, multi admirara curagiulu dsale. Noi departe de a trage la indoiéla curagiulu dlui consiliariu I. M—riu constatam din contra, ca l'au vedintu din tineretiele densulu de cateva ori in nisca pusețiuni catu se pôie mai periculoșe pentru person'a sa, pana chiaru și condamnatu la môrte prin tribunalulu colonelului unghurescu Bánfy in Sibiu; cu tôte acestea ne luamu voia a observa, ca in casulu mai susu aratatu dn. consiliariu nu avu trebuintia de nu scitu ce barbatia rara, ca nu facu mai multu deoatu a'si implini datorintia sa intru intielesulu legiloru tierii, éra apoi totu la ocașiunea acêsta se arata din nou, ca scopulu mai alu totu rororu romaniloru este totu unulu, a'si scapa tiér'a și natiunea de apunere, ca inse cativa diferimu mai multu sêu mai pucinu in alegerea caliloru și midilôcelor ce oredemu ca ducu la scopu. Dn. I. M—riu este unulu dintru acei romani carii credu ca ori unde nise da ocașiune de a ne apara drepturile tierii și ale natiunii se mergemu neaparatu și acolo se ne portamu totu barba-

tesce. Noi tocma din contra credemu asié, ca pre catu timpu este vorb'a numai de autonomi'a tierii nôstre și de existintia politica nationala castigata in an. 1863/4 nu cumva se alunecamu și se ne miscamu de acasa, nici se ne parasimu terenulu celu siguru. Inca cateva luni, și decursulu evenimentelor va arata, care parere a fostu mai nemerita.

G. Baritiu.

Legea de egal'a indreptatire

a natiunii romane și a confesionalor ei.

Vivos voco! mortuos plango! fulgura frango!

Nu e opiniune prejudiciôsa, nu e nalucire trasaritória, nu e fanatismu neci erôre, nu e imaginatiune sêu idea fiosa, nu e cugetu iritatoriu neci umbra de provocare, nu e nimicu, din ceea ce intielesse marele Schiller, cându a disu in capulu de opera alu posesiloru sale intitulatu „Clopotulu“, „die Glocke“, „a Harang“ in cuvintele! „aber das Schrecklichste der Schrecken ist der Mensch in seinem Wahn“, — ci marturisimu, ca e numai unu adorare netiermurita a dreptulu nationalu politicu, e o simpla și pura alipire legata cu celu mai nedisolabilu chitu catra legea sanctionata de Sacratissim'a s'a c. r. Maiestate, care cu poterea sacratei dreptu s'a indoratu a rumpe și formalmente zevôrele edificulu constitutionalu alu Marelui Principatu Transilvani'a, care ne tienura eschisi dela viétia politica nationala și dela tôte beneficiile tierii in restempu preste patru secle, benevoindu cu prea inalt'a s'a anima parentésca, ce bate egalu pentru tôte popôrele supuse inaltului seu sceptru, a implini și a sigilá nu numai cea mai de capetenia dorintia, ci și celu mai maretu, mai resolutu și mai nobilu faptu de viétia alu natiunii romane, cându in 1848 s'a dechiaratu ea pre sene de emancipata și independenta in respectu politicu de orice alta natiune din patria; e unu cultu catra in. tron, intru a carui aperare si-a castigatu romanulu meritele, pentru care Mai S'a in prea in. reconoscentia parentésca l'a dechiaratu prin lege sanctionata de pre in. tron de maturu politicesce și de perfectu egalu cu celelalte natiuni colocutiôrie in patri'a s'a intru tôte; e o consicentia de sene și o necesitate p'ê simtita pentru adorarea dreptulu castigatu, de care pre romanulu ardeleanu nimeni nu lu mai pôie despoiá și instrainá prin neci unu feliu de equivalentu: singuru aceste consideratiuni, acêsta pietate și alipire e acelu motivu, care ne provôca a improspetá acestu articulu de lege pentru cetitorii oei noi, intocma dupa cum se afla elu sanctionatu cu subscrierea Maiestatii și publicatu in tóta estinderea lui, că se mai vedemu cu totii, ce avemu de aperatu:

Noi Franciscu Iosifu Antalulu,

din grati'a lui Dumnedieu Imperatoriu alu Austriei; Rege apostolicu alu Ungariei, Boemiei, Dalmatiei, Croatiei, Slavoniei, Galitiei, și Lodomeriei; Rege alu Lombardiei, Venetiei, și Iliriei, Rege alu Ierusalemului etc. Archiduce alu Austriei; Mare Duce alu Toscaniei și alu Cracoviei; Duce alu Lotaringiei, alu Salisburgului, Stiriei, Carintiei, Carnioliei și alu Bucovinei; Mare Principe alu Transilvaniei; Marchione alu Moraviei; Duce alu Silesiei superioare și inferioare, alu Modenei, Parmei, Piacentiei și Guastalei, alu Ausvitiei și Zatorului, alu Tesinei, Friaulei, Ragusei și Zarei; Comite principatu alu Habsburgului și alu Tirolului, alu Chiburgului, Goritiei și Gradiscei; Comite alu Secuilor; Principe de Trientu și Brixen; Marchione alu Lausitiei superioare și inferioare și alu Istriei; Comite de Hohenembs și Feldkirch, Bregenti'a Sonnenberg etc.; Domnu

*) In limb'a originala unghero-latinésca cuventele citatei legi sunt: Ha peng a Tanácsok közzül Országunk törvénye, szabadsága, Decretum ellen valamelyik lelki ismédit nem tekintvél, veszedelmes és ártalmas tanácsra inditaná; comperta rei veritate, kedvezés nélkül afféle tanácsdot proscriptioval és notariusággal büntessen.

***) Éca cuventele din lege: „Valakik annak okáért törvénytelen ok nélkül való dolgokra tanácslanák (pe principele), comperta rei veritate, legitimeque citati et convicti, in notam perpetuae infidelitatis incurraljának.“

*) Die Verfassung Siebenbürgens Capu VII f. 99.

demandă a se decopla din nou cu toate 37 plenipotentiale si cu toate subscripțiunile, ba se spune ca s'ar fi apucato se si traduca plenipotentiale, pentruca acelea toate se substernusera monarhului in originalele romanesti.

Intre acestea audiram din fonte segura dela Vien'a, ca cercurile mai nalte de acolo isi indreptara incordata luare aminte asupra petitiunii romanilor transilvani, precum si ca mai nimeni n'ar fi aplecatu a sacrificia m. principatu alu Transilvaniei si a lu degradata la rangul de comitatu unguurescu, era despre romani inca a inceputu a se indrepta opiniunea ce tine, ca ei aru fi purtati de nasu de catra unu singuru omu ei ca din ei pe langa cea mai buna vointia n'ai putea face natiune. Acestea se scriu dela Vien'a de dato 1 Febr. cu acelu adansu, ca mai nainte de aceea cu cateva dile fostulu ministru de statu grafu Beloredi ceruse dela in. cancelaria reg. transilvana de curte toate actele dieteloru transilvane de sub Schmerling-Reichenstein cu toate legile sanctionate si nesactionate de atunci, pentru ca din aceleasi se se vedea, cum si unde statuse si se oprise activitatea autonomiei transilvane. Acum dn. Belcredi inca a cadit, a ramas in locu'i dn. br. Beust; inse Escel. Sa si oricare altulu pote se o scia, cumca va avea forte mare trebuinta de a se informa despre trebile Transilvaniei din funtani autentice mai nainte de a decide ceva numai dupa informatiunile cunoscuteloru clice forte unilaterale si egoistice. In totu casulu nici unulu din noi se nu'si perda curagiulu, era nepasatorii se si iasam'a, ca voru plati odata scumpu nepasarea. Lucrurile acestea nu voru tinea in veci asié, de aceea omenii se nu se olatine, ci se stea tari in credinta viitorulu.

Unii omeni voiescu a sci, ca intre primele griji ale ministerului unguurescu va fi deoa acela va putea pune man'a si pe Transilvania, ca se desfiinteze universitatea natiunii sasesti, carea n'ar putea sta nicidecum pre langa respundietatea ministeriala. Ei credu ca o partita saséca ar fi si castigata spre acelu scopu. Adica unguurii voiescu multe; ei ceru deodată si cassarea gubernului transilvanu si desfiintarea districtulu Nasendu si altele forte multe totu pe temeiulu legiloru din 1848, era voritorii loru de reu dorescu, ca ei astadata se si ajunga toate scopurile acestea.

Dn. consiliariu Ilie Macelariu purcese in 7 érași la Pest'a; eu inse ve rogu, ca pentru asta data nici se condamnati nici se laudati fapt'a dsale, ci se asteptati cateva septemani... Dn. Macelariu a declaratu in siedinta guberniala, ca dsă recunosce in petitiunea celoru 1493 manifestarea dorintieloru natiunii intregi, ca o face de a sa si ca e determinatu a o apara ori si unde, era opiniunea separata inca si-o dete in scriu; asié dsă este angajatu in tota privintia si mi se pare ca pentru acum are o sescicare temeiuri ale sale ca s'a dusu érași la Pest'a.

In totu easulu dorim, ca omenii nostrii se se dedea a distinge intre persón'a privata si persón'a publică la același individuu, totu asié se distinga intre persóna si principiu, cum si se scia ce insémna amicus personae, sed inimicus causae.

Archivulu Nr. I pentru filologia si istoria de dn. Timoteu Cipariu ne veni si noua; inse de voru sprijoni romanii transilvani si unguurenii literatur'a si publicitatea loru ca pana acum, atunci tocma si o intreprindere ca acésta nu scim unde va esi. Omenii arunca banii pe o multime de nimicuri, era de isvóra datatóre de vietia nu voiescu a sci. — W. Z.

Teac'a in diu'a de anulu nou 1867.

(Capetu.)

Domnulu prota a fostu cu propunerile mele multiamitu, cu atat'a mai tare, ca-ci apromisem, cumca in acelu soboru voiu pasi eu in contra lui G. V. si 'lu vomu sili cu poteri unite la o socóta catu mai esacta, si deca va cere trebuint'a, plenipotentia i vomu restringe-o, séu chiaru si subtrage.

Totu in acést'a intielesu adresai dlui prot'a si o epistola privata, ca respunsu la o requirare facuta pre o cale, pre care ve potui dá numai unu respuneu tare secu.

Din acést'a epistola eu peria nu mi am luat, deci pofiti publicati-o Dvóstra, si ce a fostu urmarea consultarej nóstre amicabile? adunarea

din 14 Martiu 1865, in carea a'ti otaritu, cumca eu, cá unulu ce nu sum nasoutu in tractu, nu am de a me amesteca in afacerile conviutului; dupa acést'a vine adunarea din 19 Aprilie 1865 din Ocnitia, carea, afara de nescari vulgaritati, nu a produsu nimio'a.

Au urmatu adunarea din 8 Maiu in Faragau, carea se vede cumca s'au ocupatu mai seriosu cu caus'a, si si-a avutu de rezultatu abdicerea plenipotentiei lui G. V. si alegerea de plenipotentiatu a dlui G. Filipu din Reginu.

Ve marturisescu, cumca acestu incidentu mi'a redatu sperantia, cumca partitele se voru poté impacá si caus'a repará.

Acést'a, apoi mai multe provocari, ce 'mi venira dela mai multi amioi ai causei, afara din tractu, me indemnara, cá se me facu din nou midilcoitoriu de impacuire.

Cu abdicerea plenipotentiei si alegerea unui plenipotentiatu nou, caus'a inca nu erá servita, ci venita intr'o noua disorganizare, din care érași numai impacarea partiteloru poté se o scóta.

Spre acestu scopu m'am pus in cointielegere cu amendoi plenipotentii si i am convocatu la o consultare privata in cas'a mea, pre 21 Maiu 1865.

Ambii chiamati m'au si onoratu cu preséntia loru, — le-amu facutu totu acelea propuneri impacoatóre, care le facusem in Martiu dlui viceprotopopu.

Propunerile mele le acceptara ambii domni si se otarira urmatórele puncte de maneoare:

1. Se se conchiame soborulu tractulu, inaintea carui'a plenipotentiatulu G. V. isi va dá socotéla si 'si va depune mandatulu,
2. se va alege unu comitetu, carele se va insarcina cu conducerea mai de parte a causei; unu casieriu, carui i se voru ineredentia banii, pre langa cautiuone ipotecaria,
3. se va compune unu statutu provisoiu, dupa care are de a se conduce caus'a pana va ajunge la scopulu prefiptu,
4. comitetulu se se insarcineza cu compunerea statuteloru reuniunei si castigarea aprobarej loru.

5. Ambii plenipotentiatii s'au unitu intru aceea, cá G. V. care este autorulu ideii si oare au condusu caus'a pana atuncia, e de lipsa se fia si de aici inainte pen'a séu notariulu societatei, ér' plenipotentiatu se remaia G. F.

Afara de acestea ne amu unitu intru aceea, cá ambii plenipotentiatii se familiarisee pre omenii sei cu aceste principii si se luore intr'acolo, cá adunarea constituanta, catu de curendu se se conchiame.

Judecati cu sange rece si veti trebui se marturisiți, cumca G. V. prin primirea proiectulu mentionatu, a facutu in interesulu impacuirei si alu cointielegerei fratiesci, apoi si spre multumirea orgoliului contrailoru sei atatea concessiuni, cate numai i s'a pretensu; inse ce a'ti facutu Dvóstra, vomu vedé! . . .

Potut'a reesi séu nu dlui G. F. cu conclusulu acést'a inaintea partitei sale, nu sciu, atat'a remane adeveratu, cumca pasii ulteriori facuti prin ast'a partita, au fostu gresiti.

Nu sciu ce scopu a avutu per'a catra In. Guberniu, cu atat'a mai pociu sciu, ce scopu au inquisitionile si ascultarea sub juramentu introduce si eserceta prin comisiunile esmise de ven. consistoriu din Blasiu? Se me erte dlui adm protopopescu Ioanu Moldovanu si consocii, dara densii nu au dreptulu de a face inquisitioni sub juramente, ca plenipotentiatulu tractulu: oui? si cati? bani a imprumutatu, si pre langa ce percente?

Acést'a e tréba judecatoriiloru, candu veti fi siliti a aduce caus'a inaintea acelor'a.

Pana inse va veni la acést'a, datorintia fiacarui ve este, ca se organizati oaus'a prin impacarea partiteloru si intr'unirea poteriloru spre conluerare.

Acést'a se astepta dela toti, inse mai tare si cu totu dreptulu dela dlui administratoru protopopescu Ioanu Moldovanu, cá insarcinatu alu ven. consistoriu metropolitanu din Blasiu, a dlui viceprotopopu G. Ch. — a plenipotentiatiloru G. F. si G. V.

In adunarea Dvóstra tienuta in Ocnitia in lun'a lui Dec. 1865, prin adausulu facutu la program'a mai de inainte, a'ti datu reuniunei potere de vietia.

Cum va 'ti potutu acolo uni la unu pasiu pentu cauza intru adeveru salutaru, nu e cu nepotintia, cá lucrarea inceputa, totu pre calea

cointielegerei se o continuati pana nu veti vedé scopulu ajunsu.

In adunarea din Novembre 1866 tienuta in Logigu a'ti trantitu inse caus'a érași in disordinea de mai nainte.

Ce scopu a'ti avutu cu aceea, ca ci n'ati voitu pre G. V. neci se 'lu ascultati, cá se'si dē ratiucinile si l'ati constrinsu se se departéza dela adunare? Dvóstra soiti. —

Eu inse ve intreb, ca fara de G. Vitezu, ce va poté pune la cale, comitetulu alesu in Logigu? Nimic'a!

Deci impretinitive domniloru cu ide'a, ca caus'a fara conluerarea lui G. V. este perduta!

V'si poté o acést'a si demustrá, inse nu me tienu obligatu a o face in publicu. — Pofiti inse, veniti la mine ori care ve interesati de cauza, si despre adeverulu acestei asertiuni ve voiu convinge.

Intr'altel: manum de tabula, — eu nu vreu se facu propaganda! . . .

Cu acestea eram numai datoriu causei convictulu tractulu Faragau, mie insumi si amiciloru mei! — Iosifu Popu.

BANATU. Caransebesiu 4 Febr. Corepondintele din Aradu (Albin'a Nr. 8) dice ca preotulu trebue se fia barbatus deschisu la minte, ca se indrepte pe poporenii sei, — trebue se aiba sciintia reala, practica etc. Totu romanulu intieptu si bine simtitoriu doresce, ca poporulu se aiba asié preoti.

Pe candu eu vreo oativa ani mai nainte gubernulu deduse ordinatiune, ca numai asié teneri se se priméca in teologia, cari au studiatu 8, séu celu pociu 6 clase gimnasiale, credeam, ca clerulu va fi renvierea popcrului romanu, dar' ne-am insielatu, pentru ca episcopii serbi prima teneri romani fara sciintie, ma deadreptulu si dela cornele boiloru, pana ce pe tenerii serbi i alegea bine si numai destepti si invetiati prima in teologia. — Un'a e porunc'a, si alt'a e fapt'a. —

AUSTRIA INFER. Vien'a. (Scire telegrafice.) In ministeriulu imperiului se mai facura acestea schimburi: Fostulu presiedinte alu casei deputatiloru in senatulu imp. cav. Hasner fu denumitu ministru alu instructiunii publice; br. Halbhuber ministru din lantru ad interim.

— Din Tirolulu italianu se prochiama starea exceptionala (unu felu de lege martiala) din caus'a incercariloru revolutionarie italiensesci. Este lucru forte interesanta deca aflamu, ca complotulu fu denunciatu incóce de catra gubernulu reg. italianu.

— Georgie Stirbei ministru afaceriloru din afara, fiu alu fostulu Domnu calatori la Vien'a intr'o misiune estraordinaria. Dn. Stirbei este bine cunoscutu in Vien'a. —

Cronica esterna.

ROMANIA. Strainii tramisi la urm'a lor. Din Nrii 5, 6, 7 ai Gazetei amu veditu, ca foile publice maghiare luanduse dupa „Sürgöny" din Pest'a se incercara a bate tob'a de alarma in contra urei si fanatismulu nationalu romanescu. Acea fapta a loru ne a causatu si noua ostenéla de informa pe publicu despre aceea ce sciamu noi; aceeasi inse dete ocaziunea si gubernulu austriacu de a cerceta in urm'a acelei faime. Resultatulu cercetarii se publica in semioficial'a „Wiener Abendpost". Simburele lucrulu este, cumca insusi consulatulu c. r. austriacu amarturiseitu, ca in Romani'a petrece unu numeru mare de straini lipsiti de orice midilóce ale vietii si in parte de ori ce m'eseria si capateiu. Adunarea acelorasi mai alesu in orasie mai si in capitale a devenitu chiaru periculósa. Politia s'a veditu confruntata a mai prinde diu ei si a'i tramite preste fruntarie la urm'a lor. Totu ce s'a intemplat preste acésta este, cumca intre argatii politieneaci numiti in Bucuresci epistati se afla si oativa omeni catu brutali, oatu badarani si ne-alegatori, cari dupa ce au primitu porunc'a de a fi cu luare aminte asupra omeniloru straini si lipsiti de capateiu, ei s'au uitatu mai multu la imbracamentea ei portarea loru din afara, au arestatu si omeni de tréba prevediuti cu paspórt'e si ohiaru pamenteni de acolo, incatu din aceia unii fusera tramisi tocma si aici la Brasiovu, de unde inse politia nóstra le dete drumulu si anuce pe romanii pamenteni ii remise

érasii la București. Consulatul c. r. generalu a reclamat indutá la ministeriulu românescú pentru tóte persónele de sub protectiunea austriaca, care cu portarile lor au meritátu apărare și crutiare, éra pe vagabundii îi tractá și elu precum se potu tracta ori și unde vagabundii.

Éca deci, ca tóta larm'a se reduce simplu și numai la o mesura politienésca în sinesii absolutu receruta, ci de catra unele organe politienesci ecsecutata fara capu și fara competu, din care causa suntemu și noi de opiniune, ca anume dn. prefectu alu capitalei București se mai tréca odata prin sita désa pe totii amplotatii, comisarii și epistatii sei și — pe cei brutali, pe cei lenesi, pe cei gagauti déca cumva 'i are, se'i tramita de pazitori parte pe la puscarii de criminali, parte se'i restringa numai la curatirea stratelor de spurcătioni și mortatiuni, éra în sierbitiulu strinsu politianescu se se aplice cu totulu alti ómeni.

În porturile dunarene și anume la Brail'a și Galati grecii marinari, éra mai alesu insulanii ocaloniti și maltesi sunt cá și în Constantinopole, spaim'a locuitorilor; pumnariulu de otielu adesea inveninatn, séu cutietulu de sticla (glaja), carele se infige și frange în trupulu omenescu sunt armele lor. În București „ungurenii“ sunt cei mai faimosi cá ómenii resbunatori, bataiosi, insetati de sange. Vagabundii și totii ómenii tineri desfrenati și escesivi în portarile lor éra pana la Cusa cunoscuti și clasificati cu numirile de crasiuru, craiu și craiu de curtea veche, berbanu, adica oam patru clase, éra strengariu avea totu însemnarea ce o are și la noi. Dela Cusa încóce se mai auda numai titularele, precum comisariu de poduri (adica ómeni lipsiti de orice ocupatiune), apoi vagabundu și strengariu. Acésta e clasificatiunea ce o face poporulu, éra clasificatiunea protocolor politienesci nu o cunóscemu; în totu casulu aceeași anume în București trebuie se fia fórte interesanta; inse tocma pentru aceea ne vine a crede, ca politia romanésca are trebuintia imperativa de o reorganizatiune radicala. A fi politianu bunu este lucru mare. În tierile bine organizate sciinti'a și art'a politienésca se invétia alaturea cu celelalte ramuri ale sciintiloru juridice.

Pana în dilele nóstre lumea, publiculu ar avea dreptu mai multu a defaima neregularitatea, molitiunea și nepasarea politiei moldavo-romanesci, decatu asprimea și brutalitatea ei.

Ci éca tocma ne aduce și gazet'a boierésca „Kolozsári „Közöny“ unu articulu de fondu titlatu „Sórtea secuilor în Tier'a romanésca“ scrisu de dn. Koos Ferencz, parochulu reformatu din București. Reverinti'a sa parochulu Koos spune curatu, ca próspetele mesuri politienesci s'au luatú asupra suditiloru austriaci și mai anume asupra ungaro-secuilor pe temeulu unii tractatu ce s'ar fi încheietu între Austri'a și Romani'a; pe dn. Koos inse totu ilu prinde mirarea și intréba, ca ce causa a potutu indupleca pe guvernulu românescú a încheié unu asemenea tractatu cu Austri'a. Fiindca dn. Koos din transportarea vagabundiloru la urm'a lor face o „cestiune de viétia“, noi spre a feri incai pe publiculu românescú de ne'ntielegeri, se impartasim dlui Koos unele impregiurari, pe care de altmintrea elu le potea afla usioru în București.

Tractate cum am dice politienesci numite Carteluri încheiese Austri'a înca cu Domnii principatoru Alecsandru Dim Ghica și cu Mich. Sturdza. Aceleasi privia mai multu numai pe criminali și pe alti fugari, puneá de conditione reciproc'a lorú estradare și se înnoia la terminu.

În dilele lui Al. Cusa espirandu tractatulu de cartelu oam pe timpulu, candu regimulu austriacu se portá catra cela cu fórte mare dispretiu și urgia, regimulu lui Cusa înca 'si puneá capulu în peptu si nu mai vrea se scia de nici o estradare a suditiloru austriaci. Pe atunoi — 1860 1861 — emigrantii maghiari înca se gramadisera cu miile în principatele romanesci, de unde amerintiá cu invasiune în Transilvani'a; de alta parte tinerii doritori a scapa de înrolamentu în armat'a austriaca înca fugea din Transilvani'a prin tóte strimtorile, pentruca scia ca din colu afla scapare. De aici mergea la București comisuni de înrolamentu, mai tardiu

inse încetara și aceste. — Totu în acei ani negutiatori'a ou fete frumosiile din Secuime se întinsese pană preste Dunare; loculu bucatere-selorú și sierbitórelorú tiegane foste solave, éra dela 1856 liberate ilu ocupá ne'ncetatu secuii și secuienela. Dn. Koos le scie aceste fórte bine. În urma Austri'a se induplecá a negotia ou guvernulu românescú pentru unu nou oartelu. Cea mai mare dificultate subvenia în privinti'a refugiatiloru strinsu politiei pe oarii guvernulu românescú nu voiá a'i da în man'a Austriei sub nici unu felu de conditione, celu multu elu se invoia, cá se'i scótiá din tier'a sa ori încatrau voru vedea ceia cu ochii, dandule și bani de dramu, precum li s'au și datu, ceea ce dn. Koos éra trebuie se scia fórte bine. Imi aduc aminte, ca pe la Ian. 1864 actele de negotiatiiune diplomatia ajuusera dela ministeriulu austriacu și la cancelari'a reg. transilvana de curte, fiindu referintele consil. br. de Friedenfels patriciu sasu din Transilvani'a. În același timpú cestiunea se tractatá în urm'a celoru optu puncte ale lui G. Baritiu și în senatulu imperialu, unde referintele fú betranulu br. Dohlhof odinióra fostu ministru. Dupa atatea negotiatiiuni și cercetari tractatulu de oartelu se încheiá și ratificá abiè. Oricine vede, ca guvernulu nostru austriacu are trebuintia mai multa de unu asemenea tractatu decatu alu Romaniei, de unde nici fugari de inrolamentu, nici chiaru criminali mai nicidecum nu trecu încóce. Acum guvernulu imperatescu austriacu pretinde implinirea conditioniloru tractatului, guvernulu românescú pune la cale implinirea lorú, éra diastriac'a maghiara ridica în contra lui proteste încriminatóre.

Dn. Koos inoa reúnósece, oa între „ungurenii“ trecuti la București se afla și de cei fugiti de înrolamentu și de cei perde-vara. Noi inse 'lu postimu pe dlui, cá în órele libere se'ia ostená de a cerceta catu la prefectur'a politienésca, catu si la tribunallu corectionalú din capital'a romanésca, cati dintru aceia sunt si a-deverati criminali, de carii societatea nu mai este sigura nici într'o privinti'a. Uitat'a dn. Koos omorurile patrâte în ér'na din 1865/6 pe tiermii Dambovitii de catra unii cocosi secui?

Éca déca lucrurile se judeca obieptive fara patima natiunála, oam faimele respandite de ómeni patimasii se reducu cum am dice dela unu armasariu la unu tientariu, éra anume în acestu casu cum se adevaresce, cumca politia romanésca este mai multu nepasátóre decatu acurata precum ar trebui se fia. G. B.

Escriere de concursu.

Pentru postulu notarialu la directiunea asociatiunei nationale aradane pentru cultur'a poporului romanu, prin decisulu adunarii generale din 28 Dec. nou 1866 Nr. 20 fiindu preliminatú deocamdata unu salariu semestralu de 300 fl. v. a. — Directiunea subsemnata, pentru deplinirea acestui postu, amesuratu autorisarii primite dela adunarea generala, cu acésti'a deschide concursu, si aviséza pre doritorii de a ocupá postulu acést'a, ca recusele sale pana la 1 Martiu nou a. c. negresitu se le astérna la subsemnat'a directiune, documentandu de odata: ca d'insii au desteritate în stilistic'a romana, sunt versati în literatura, si cunosca manipularia comuna a trebiloru de cancelaria.

Aradu 20 Ian. nou 1867.

Directiunea asociatiunei nationale aradane pentru cultur'a poporului romanu.

Presiedinte:

Mirone Romanulu, Ioane Goldásiu,
direct. secundariu. notariu.

Responsuri: Clusiu Ch. De aici s'a tramisú si D. Moldovanu si Leontianu la Clusiu; ceróetati mai bine, ca Gazet'a se cam instraina. — Tóte s'au facutu. Vien'a B. Unu eosemplariu s'a tramisú la Temisióra dupa ordine pentr. A. apoi si la Pest'a. — Rodu'a vechia: D. Acolo poteti mediuloci mai usioru, fiinduoa noi nu potemu tipari adrese în tóte dilele. —

Nr. 420/civ.

Edictu.

Dela magistratulu Brasiovului cá tribunallu judecatorescu se face cunoscutu, cumca în 25 Sept. 1866 a

moritu în Brasiovu Moise Oprea lasandu dupa densulu unu testamentu.

Fiindca afara de remas'a veduva Maria nascuta Vasii Lazaru, a 3-a muere, si afara de 3 prunci din a 3-a casatoria cu numele Dumitru, Ioanu si George Oprea voru se mai fia si copii din casatori'a 1-a si a 2-a inca în viétia, a caroru nume si locu de locuintia tribunalului acestuia nu este cunoscutu: asia se provóca acéstia, cá în restempu de 1 anu se se arate si se'si aducea dechiaratiunile sale de clironomi, ca la dincontra se va pertractá clironomia cu clironomii cei ce se voru araté si cu curatorulu numitu pentru ei Dn. avocatulu prov. Ioane Kovács.

Brasiovu 4 Febr. 1867.

Magistratulu urbanu si districtualu.

Nr. M. 53/1867.

2-3

Publicatiune.

În 24 Februaru 1867 se va vinde cu licitatiune, celui ce va da mai multu, morile de macinatu, derstele de straine si puele de panura (postavu) ale comunei Hermanu (Honigberg), cari se afla pe apa Tatrangului sub Nr. casei 537, pe campulu Hermanului, dimpreuna cu dreptulu de macinatu si moritu, cu pretiulu strigarei de 5100 fl. m. a. Vendiarea se face la loculu moriloru. Conditionile de licitatiune se potu vedé în verce di în órele ordinare oficiale în cancelari'a comunei Hermanu. —

Brasiovu în 30 Ian. 1867.

Magistratulu urbanu si districtualu.

Cum póte cineva deveni avutu, fara se'si pérda banii?!

Se'si cumpere dela mine una

c. r. sórte de premia de 100 fr. din anul 1864

pre langa solvire în rate, punendu antaiu cá depositu numai 10 fl., apoi restulu 'lu depurésa în rate lunarie de cate 5 fl. Din planulu de sortire cunoscutu în tóte partile se póte vedé, ca si în decursulu solvirei sumei respectivulu jóca de optu ori dimpreuna, dintre cari: pre 3 sorti nimerite sunt a 250.000 fl., pre 2 sorti nimerite a 220.000 fl., pre 3 sorti nimerite a 200.000 fl. s. c. l. Mai incolu la sortile acestea sum'a depusa nu póte fi perdata neci odata, de órace fiacare sórte trebuie trasa, si adica în presente cu celu pucinu 145 fl. Cea mai mica sórte nimerita se pre fiacare anu cu 5 fio-reeni, pana candu ajunge suma de 200 fl.

În anulú venitoriu se va sorti de 5 ori si adica: în 1 Mart. cast. 800 sorti fl. 423.000, dintre acestea 1 sórte fl. 200.000 în 15 Apr. „ 1000 „ „ 427.800, „ 1 „ „ 220.000 în 1 Iuniu „ 800 „ „ 452.500, „ 1 „ „ 250.000 în 1 Sept. „ 900 „ „ 442.500, „ 1 „ „ 200.000 în 1 Dec. „ 800 „ „ 452.500, „ 1 „ „ 250.000

Solvirea castiguriloru se întempla prin c. r. easa de statu din Vien'a. Aceia, cari voru cumpere dela mine o astfelu de sórte pre langa solvire în rate pana celu multu în 20 Februaru, primesce gratis indata la solvirea depositului, cá premiú, una sórte originala de a X-lea loterie de statu, care are 4097 sorti. Ratele dupa placere se potú solvi si mai nainte. Acordurile se primescu numai francate, si fiacaruia se'i placa a scrie numai urmatóriele serii:

Herrn Karl Spitzer's Wechselstube in Wien, Lichtensteg Nr. 2.

Als Angabe auf ein Stück . . . der k. k. österr. Prämienlose vom Jahre 1864 zu 100 Gulden, sende ich Ihnen anbei Gulden . . . und verpflichte mich den Rest von 90 fl. in monatlichen Raten von 5 fl. abzuzahlen.

Ferner lege ich 66 kr. als Stempelgebühr bei.

Totudeunadata recomendu on. publicu fói'a neaparata fiacaru capitalistu si proprietariu de sorti „Die Wechselstube“. Pretiulu abonarii e pe anu 2 fl. v. a.

Karl Spitzer,

Vien'a, schimbatoriu de bani.

Cursurile la bursa în 13. Febr. 1867 sta asia:

Galbini imperatesci	—	—	6 fl. 2 cr. v.
Augsburg	—	—	126 „ — „
London	—	—	127 „ 30 „
Imprumutulu nationalu	—	—	62 „ 25 „
Obligatiile metalice vechi de 5 %	—	—	64 „ 50 „
Actiile bancului	—	—	775 „ — „
„ creditulu	—	—	195 „ 50 „

Obligatiile desarcinarii pamentulu în 7. Febr. 1867:

Bani 68-50 — Marfa 69 —